

ÁLLATOK VÉDELME.

A kolozsvári Állatvédő-Egyesület havi közlönye.

Szerkeszti:

ÉBER ERNŐ.

Kéziratok a szerkesztő névre

Deák Ferencz-utca 11. sz.

kéretnek.

Előfizetések és pénzküldemények az egyesület pénztárosa *Virányi István úr* (Hosszú-u. 9 sz.) czimáre intézendők.

Tagoknak tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár

Egész évre	— — — —	2 kor.	— áll.
Fél évre	— — — —	1 kor.	— áll.
Számoként	— — — —	— kor.	20 áll.

VIII. évfolyam. Kolozsvár, 1903. február.

2. szám.

TARTALOM: Aránytalanság az emberiség szellemi és erkölcsi fejlődése között *R. Ö* — Viziállatok élete a jég alatt. *Kredits Ferencz* — Néhány moden állatkinzás. *Ross Nándor*. — Az életmentő ló. *Tyroler Irma*. — *Állatvédelem és állatvilág*: Kitünő mondások az állatvédelemről. — A gólya, mint házibarát. *K. S.* — Az időjósítás a néphitben. — A mostoha-anya. *P. E.* — Állatvédelem vallás-erkölcsi és gazdasági szempontból. *Jaskó Géza*. — *Irodalom*. — Tagsági díjakat 1902-re pótlólag és 1903-ra befizettek névsora.

Aránytalanság az emberiség szellemi és erkölcsi fejlődése között.

Hogy az emberiség szellemileg folytonosan fejlődik, azt nem lehet tagadni. Ami azonban az erkölcsi fejlődést illeti, anélkül, hogy túlságosan pesszimistáknak kellene lennünk, azt nem tarthatjuk épen nagyon kielégítőnek. Különösen az állatokkal szemben való gondolkozásmódra vonatkozik ez.

A tapasztalat arra tanít, hogy az emberiség művelődésével egyenlő arányban nő szivtelen és barbár bánásmódja az állatokkal szemben.

Nagyon leverő ez a tény és különös világot vet az emberiség erkölcsi művelődésére.

Nagyon sok és különböző oka van annak, miért

nem halad egyenlő lépésben az erkölcsi művelődés a szellemi előmenetellel.

Nem nehéz okát adni az emberiség bánásmódjának az állatokkal szemben.

Az állatvédelem a szív, a kedély dolga.

A kedély művelést azonban már évek óta háttérbe szorította a szellem művelése, természetes tehát, hogy az idealizmus is hajótörést szenvedett.

Az állatvédelem pedig a szó valódi értelmében, az idealizmus dolga.

A tulságosan felhalmazott tudományos anyag úgy az alsó, mint a felső iskolákban természetesen előtérbe helyezte az ész művelését, míg a kedély és szív művelésével csak mostohásan bánhattak el.

Az állatvédelmi mozgalomnak az különösen kárára van s ez oka, hogy az ifjúság nem nevelődhetik jó szívű és kedélyű emberré.

Szív és érzés nélküli ember nem szeretheti az állatokat, nem lehet érzéke az ő életüket érdekekkel kísérni. Érzelmes ember mindig rokonszenvezik a hasonlóképen érző teremtésekkel, míg az ész önzése csak is a személyes előnyöket tartja szem előtt.

A legvilágosabban mutatkozik ez azonban az embereknek az állatokhoz való viszonyában, és csak így lehet megmagyarázni az állatok semmibevevését a magasabb műveltségű népeknél.

Ez a nagyobb érzéstelenség a felvilágosodott 19. században, melynek számtalan tanújelét adja azon embertelen, sőt lehet modani rendszeres barbár bánás móddal az állatokkal szemben, másképpen teljesen érthetetlen volna.

A magyarnak szerencsére érzékeny kedélye van s így a kedélyvilág képzése annál könnyebb.

Bár fordítanak több és több figyelmet a nőven-

dékek kedélyének nemesítésére a magyar iskolákban, hogy olyan felnőtt embereket neveljenek, kik ember- és állat szeretetükkel tűnnek ki.

Az állatszeretet alapja az emberszeretetnek.

Könyven meg lehet itélni, hogy egy ember nemes lelkű-e, ha megfigyeljük, hogy bánik az állatokkal.

Durva emberek elvesztették szív és kedélyüket az állatvilág iránt, vagy pedig hiányzott gyermek éveikben a szív és érzelem művelése.

Állatvédelem és kedélyműveltség a legszorosabb összefüggésben állanak egymással. A legcsalhatatlanabb mértéke valamely nép szivműveltségének az állatokkal való bánásmódja.

R. Ó.

Viziállatok élete a jég alatt.

Szakkérfiak tapasztalatai tényként állítják, hogy bizonyos viziállatok az egész telet képesek átaludni, ha a jég közé befagynak.

Dr. W. Rochs egy befagyott tó parti iszapjából, mely tó a vizét gyarapító forrás körül a legerősebb fagy mellett sem keményedett meg, sőt $+ 2\text{ C}^{\circ}$ állandó hőmérsékletet mutatott, több halat, békát és merülyt szedett ki és valamennyit egy, a kísérletezésnél kéznél tartott és a tóból merített $+ 2 + 3\text{ C}^{\circ}$ vízzel megtöltött üvegedénybe tette. Az állatok lomhán mozogtak sőt némelyek csak akkor adtak életjelt, ha villanyáramot vezetett a vízbe.

Rochs a további kísérletezés céljaira 400 köbcentiméter tartalmu ivópoharakat ugyancsak a tóból merített $+ 2\text{ C}^{\circ}$ -u vízzel töltvén meg, mindegyikbe a lomhán mozgó állatok közül egyet-egyét beletett s a poharakat 4 C° -nyi levegőn befagyni hagyta. Két óra alatt a poharakat már erős jégkéreg borította, mire az azokban levő, előbb még csak lomhán mozgó állatok lélfenntartási ösztönüktől hajtva, élénkebb mozgást fejtettek ki; több óra lefolyása alatt a poharak fenekén és oldalán szintén jégkéreg képződött és azon belül levő tojás alakú vízben a vesztét

rző állatka — ugyszólván minden erejét összeszedve — még az előbbinél is élénkebb mozgást fejtett ki; az állatka önfenntartási ösztöne által végszükségletként okkupált víz hosszabb idő alatt alig kissebbedett és a sima jégburok alatt 1 köbcentiméternyi gáz gyülemedett; ekkor dr. W. Rochs a jégburkolt keresztülfurta és abba egy kis hőmérőt bocsátott. A víz $+ 2\text{ C}^{\circ}$ -ot mutatott, további öt óra lefolyása alatt láthatólag kezdett fogyni az állatka vize és hőmérséklete $+ 1\text{ C}^{\circ}$ ra szállott le; a merüly még 8 óra hosszat volt képes életküzdelmet kifejteni, ekkor azonban ő is teljesen jég közé volt záródva és a hőmérő 2 C° -ot mutatott; a békák végtagjai már előbb elfagytak és a jéghez tapadván, azokat mozdulni nem engedték, a hal is mozgott, a meddig birt, de mozgása nem volt oly élénk, mint a merülyé és a békáé, dr. W. Rochs ezen befagyasztott állatkákat 0° mellett a következő napra eltette és azt tapasztalta, hogy a kísérlet alá vett állatok közül egyetlen egy sem volt többé életre kelhető, míg ellenben, ha csak rövid ideig hagyta az állatokat a jég közé fagyva: akkor azokat képes volt ismét életre kelteni.

Nevezett kísérletező a leírt módon a következő alapigazságokat bizonyította be:

A víz megfagyasztása előtt a benne lévő állatok minden erejükből felmelegedésre törekednek és küzdenek a hideg ellen, míg csak testük melege el nem tűnik, illetőleg míg az élenytartalom a felmelegedést meg nem gátolja.

2. A jég közé fagyott állat csak addig elevenedhetik fel míg testének be'seje meg nem fagyott.

3. A bogarak a legszivosabb természetűek; de még ezek is elpusztulnak, ha 5—6 órán keresztül 3 C° -u jégbe vannak záródva,

Rochs ezen kísérleteiből kitűnik tehát, hogy a viziállat tönkre megy, ha csak egyetlen egy napig is teljesen jég közé van záródva.

A »Deutsche Fischerei Zeitung« 14-ik évfolyam 17. számában a 132. oldalon azt írja, hogy a londoni Günther tanár bizonyította, hogy a jégburokba fagyasztott pontyok és kárászok újra életre bírnak ébredni. Épp ily téves megfigyelés alapján állíthatjuk egyébként azt is, hogy a megfagyott békák és varangyok lassankénti olvadás beáltával ismét felébrednek.

Az állatok az életfentartási ösztön által hajtatra teljes megfagyásuk ellen, minden erejükből védekeznek, a hideg ingerként

hat rájuk, mely erejüket a végsőkig fokozza s csak akkor pusztulnak el, ha teljesen kimerültek s ha se iszapba, se falevélbe védőburkot nem találnak.

Hogy még a gondos megfigyelő is tévedésbe juthat, erre nézve Pfahl dr. egy közleménye a példa.

Három ponty — mindegyik $1\frac{1}{2}$ kgr. súlyú — egy 5 méter széles, $1\frac{1}{2}$ méter mély halastóban befagyott. A jégtömegben keresztül a hosszú ideig ugyanazon helyre kényszerített három pontyot jól meglehetett figyelni, úgyszólván semmi helyük sem volt a mozgásra és mégis feléledtek a tavaszi olvadás alkalmával. Dr. Pfahl említett közleménye azonban rámutat arra, hogy az említett három pontyot a 25 cm. vastagságu iszapréteg és az iszapon átszivárgó forrásviz mentette meg.

Ezzel szemben ugyancsak dr. Pfahl közli, hogy egy 80 cm. mély cementmedence — vízvezetéshez használt cső elrepedése következtében — egy izben teljesen befagyott, s mikor aztán az abban lévő összes halak, köztük 8 darab $\frac{1}{2}$ kilós pisztráng és egy 1 kilós ponty, valamint a medencében tenyésztett rákok és más víziállatok mind elpusztultak.

Érdekesek Knauthé G. megfigyelései is: nevezett ugyanis néhány agyaggödör vizét folytonos kijegelés által annyira hűtötte, hogy az abban élő halak a legnagyobb hidegnek voltak kitéve és ime, a január végén beállott olvadáskor kitűnt, hogy mily nagy befolyást gyakorolt a hideg a kísérletezés alá vett agyaggödörök állatállományára: sügér, ponty, kárász, compó, csik béka, teknős és egyéb fajta víziállat egyaránt megsínylette a telt, sőt több közülök el is pusztult; pedig a lakóhelyekül szolgáló viz korántsem fagyott be fenékgig, nyilvánvaló tehát, hogy a tartós és kemény hideg a vizünkben lakó egyéb állatok egészségi állapotát veszélyezteti, sőt létszámuk csökkenti.

Emellett bizonyít különben az 1891-iki zord tél is, mely hetekig tartó kemény fagyásával a hullóket és halakat úgyszólván megtizedelte s a mocsarak és tavak állatvilágát sok helyütt annyira kipusztította, hogy az olvadás beálltával a sok döglött békától és haltól, bűdös lett a víz.

Emellett bizonyít továbbá az 1829-iki nagy tél is, mikor a nagy hideg következtében Irlandban az összes békafajok mind kipusztultak.

Krenedits Ferencz.

Néhány modern állatkinzás.

Sokat és sok mindenfélét irnak, irtak és beszéltek már az állatok kinzása ellen, de ha mind e sok íráson és beszéden végig nézünk és kutatjuk annak eredményeit, hát bizony nem sokat látunk. Az állatvédő egyesületek elértek egyet-mást, de figyelmük nem terjed több formájára az állatkinzásnak, melyek annyira beleverték magukat a közelethe, hogy fel sem tűnnek, azt nem is tudjuk, hogy egyik-másik eljárásunkkal, a divattal, különczködéssel állatkinzást követünk el, mert ha tudnók, a kinzások e fajtái mindenesetre ritkulnának. Csak néhányat akarok itt felemlíteni, olyanakat, amelyek mindennaposok és amelyeket elhagyni még áldozatokba se kerül. Irom ezt azon reményben, hogy legalább egy-két helyen meghallgatásra találók.

Kezdem egy se nem szép, se nem ésszerű divattal, mely abban áll, hogy különösen luxuskutyáinknak nyakába egy néha 2—3 ujnyi széles, merev nyakszallagot akasztunk, melyen az urának neve, sőt czimere is ott diszeleg. Eltekintve attól, hogy a családi czimernek semmi helye sincsen egy kutya, — és legyen az még oly nemesvérű kutya — nyakan, kinezünk az állatot vele, mert ott, ahol ez a széles, merev szallag fekszik, a kutya — ne tessék nevetni — nem tud vakaródní és éppen az alá húzódnak a bolhák. Akkor láthatjuk sokszor a szegény állatot, a mint negyedóráhosszat minden lenető és lehetetlen testállásban igyekszik a kinzó élősdiektől megszabadulni, persze eredménytelenül. Pedig jómagunkról tudjuk, mily kellemes, ha egy ilyen fekete hivatalos vendég hozzáférhetlen helyen (például kemény csizmasszárbán) üli fel tanyáját. Egy 1—2 cm. széles légy szíj, melyre egy táblácskát akaszthatunk (akár a czimerrel) nem volna elég?

Hát a szegény lovakat, hogy kinezünk! Nem szólok itt a sok mindenféle haszontalannál-haszontalanabb fájdalmat okozó zabla-félékről, ezekről már nálunk is lassan-lassan leszoknak, de van itt egy kinzó eszköz, mely nagy elterjedtségnek örvend, melyet csak a balhiedelem és a ló természetének nem ismerése hozhatott napvilágra. Ez az ugynevezett *szemellenző*. Németül igen helyesen „Scheuklappen“-nek keresztelik el, mert többnyire a velők feldiszített lovak bokrosodnak ok nélkül. Olyan csunya a lónak a feje, vagy a szeme, hogy azt ily féle díszszel el kell takarni? Én részemről csak vak lovaknál találom őket helyen,

ogy az állatnak e hibája ne nagyon feltűnjék. A szemellenző kinzó szerszám, mert a ló látengelyei nem haladnak párhuzamosan, hanem szög alatt és így azáltal állandóan *kancsalítani* kénytelen, ami nem lehet valami kellemes érzés. De e kancsalítás folytán a ló nem láthat tisztán s az elébe kerülő tárgyak csak zavaros körvonalokban mutatkoznak. Tessék kancsalítva kissé távolabb eső tárgyat megnézni és mindenki igazat fog adni állításomnak. Ez az oka, hogy a lovak sokszor egészen me^{so} szokott tárgyaktól, mint pl. egy kavicsrakástól, egy az ut szélén fekvő embertől, vagy ott legelő állattól stb. megbokrosodnak. Az az indok, hogy a ló az ostor látásától megfutamodik, tisztán csak az ostornak helytelen alkalmazására vall. Ha pedig a ló az ostor megemeelésére már reagál, akkor miért nem érjük be azzal, muszáj okvetlenül ütni? A katonaságnál, ahol tudvalevőleg a szemellenző nincsen divatban — nem egyszer győződtem meg arról, hogy az a ló, mely a karddal való jeleknél, tisztelgésnél a rendes szerszámnál meg se moczczant, egy szemellenzős szerszámmal felkantározva megijedt. E helyen állításaim igazolására felhozhamám fent említett tény, hogy a hadsereg^{nél} a szemellenző ki van *küszöbölve*, ami valószínűleg azért történt, mert nem megfelelőnek bizonyult. Hány éjjeli sötétbeni felfordulás, kocsi, sőt csonttörés elmaradt volna, s hány maradna el a jövőben, ha e czéltalan eszköztől lemondani képesek volnánk. Egy szemellenző nélküli szerszám mindenesetre olcsóbb ehát e tekintetben is ajánlatos. Igaz, hogy itt is kérdezték sokan: hova tesszük akkor a monogrammot, vagy czímet, ha a szemellenzőt kiküszöböljük? De bármikép is forgatjuk a dolgot, ezen eszköznek képzelt előnyei sohasem fogják annak hátrázott hátrányait ellensúlyozni.

Minő kínokat okozunk a lónak, ha tél idején a szerszám kamarából hozott jéghideg zablát a szájába tesszük? Erre is a legkevesebben gondolnak. Széltiben azt látjuk, hogy a szabadban itatott vagy abrakolt lovak zablát a kocsis minden további teketória nélkül szájukba teszi s gazdájuk rá se hederít. Pedig az csak nem nagy munka és pénzbe se kerül, ha a zablát, mielőtt a ló szájába tesszük, otthon egy perczre tiszta — a kutviznél nem hidegebb — vízbe mártjuk, vagy kint egy ócska zsádkarabbal jól megdörzsöljük, hogy legalább a fagy pont fölé melegedjék. Kezet a szívre! Hány gazda törődik ez-

zel? Pedig gyermekkorában majd mindenki meggyőződött a jéghideg vasnak kellemes hatásáról a szájban.

Ha valamely emberről, vagy népről azt akarjuk mondani, hogy nagyon rossz a sorsa, azt mondjuk: »a zsarnokság, kényuralom, szegénység stb. járma alatt nyög.« Vagyis a járom alatt nem értünk egy testet-lelket gyönyörködtető eszközt. Azért igás ökreinket vigan tovább jármozzuk, pedig mentségül azt se mondhatjuk, hogy még nincsen kifundálva jobb befogási mód. Olaszországban már régóta Németországban sokhelyt már számos éve, sőt nálunk is egyes helyeken be van vezetve a homlok-szijas ökörszerszám, még pedig mindenütt a legjobb eredményel. Ilyen szerszámban az ökör nem szenved, sokkal több erőt képes kifejteni és sokkal serényebben képes haladni, ugyanynyira, hogy az elért munkatöbblet és időmegtakarítás bőven kárpótolják az ilyen szerszám magasabb beszerzési költségét. E tekintetben a régihez, megszokotthoz való ragaszkodást vélem főakadálynak az átmenethez.

Összes megkötésre szorított háziállatainkat gyakran kinezük a túl rövid megkötéssel. A ki valamikor érdemesnek találta az állatokat éjjel, alvásközben megfigyelni, bizonyára tudni fogja, hogy a ló sokszor oldalra fekvé, fejét lefekteté a földre, illetve álmra, a szarvasmarha pedig hátrahajtja fejét a mellére. Mindkettőt akadályozza rendes pihenésében a rövid megkötés. Pedig a pihenést megvonni állatainktól még embertelenebb, mint a hiányos takarmányozás és számtalan időelőtti rokkantságnak közvetlen oka. Kössük állatainkat úgy, hogy — kivéve, ha né tán gyógykezelés kívánna az ellenkezőt — kényelmesen lefekhessenek. A köteleket csak nem vesszük centiméter számra?

Ezekben leírtam néhány esetét az állatkinzásnak, melyekre az állatvédő egyesületek figyelmének szintén ki kellene terjednie, mert mindennap szemünkkel látjuk. Remélhető azonban, hogy gazdáink, felismerve a mondottak alaposágát, állatvédő egyesület nélkül is felhagynak e czéltalan és könnyen kikerülhető kinzásokkal, hiszen saját érdekünkben fekszik.

Ross Nándor.

Az életmentő ló.

Irta: Tyroler Irma.

(A kolozsvári Állatvédő Egylet ifjúsági pályázatán harmadik díjat nyert dolgozat.)

Jelige: Tanuld megbecsülni az állatokat, mert soha sem tudhatod, mikor lehetnek hasznodra.

Tél volt... Hideg tél... A fák hasadoztak a nagy hidegtől. Az egész vidék nagy hóréteggel volt borítva, mely keményre befagyott. Egy végtelen jeges mező tárult elénk. A vadállatok ordítva jártak, egész nagy csapatokban az erdőben s kerestek prédát, a mi nem egy könnyen sikerült nekik.

Ilyen volt Erdély egy kisebb városkája mellett elterülő erdős vidék. Mindenütt keményre befagyott mély hó volt s nagy hideg. Az egész város csendes volt, csak déiben volt hallható a harangszó, mely erősen visszhangzott a közeli erdőben. Az út mintha kihalt volna, alig volt hallható nagy időközökben egy-egy szán zaja, a mint igyekezett minél gyorsabban tovasiklani, s kimenekülni a város előtt elterülő nagy erdőből, a melyen keresztül vezetett az út.

Csend uralkodott mindenütt, csak a szél egy-egy erősebb rohama csóválgatta az erdő fáit, kísérteties hangot adva, a mi az arra menőket egészükben megrázkodtatta.

...Egy délután erős csengettyű szó volt hallható. Kétségkívül valami utas igyekezett a város felé. S tényleg úgy volt, egy kétlovas szán vágatott örületesen. A szánba egy idősebbnek látszó uri ember ült, elől pedig egy erős, megtermett ember ült, a ki a lovakat hajtotta.

Most vessünk néhány pillanatot a lovakra. Két gyönyörű szép pej-ló, a milyeneket nem sokszor látunk. Büszke lépésük és magatartásuk elárulta, hogy nem lehetnek közönséges fajú lovak. Ezenkívül páratlan okos állatok voltak, a mi a legfőbb jellemző vonásuk gyanánt tüntethető fel. Nagyon tanulékonyak voltak, mindent hamar megtanultak. A veszélyt pedig nagyon hamar észrevették. Ezen ritka okosságukért a gazdájuk roppantúl szerette őket. De viszont a lovak is, mintegy megérezve gazdájuk nagy szeretetét, nagyon ragaszkodtak hozzá. S nem csak okosságuk által tűntek ki, hanem az által is, hogy nagyon jó teherhordó állatok voltak, a mi szintén nem megvetendő jellemzővonás. S ha e két főbb jó tulajdonságot vesszük figyelembe,

már ez is felette megérdemli a velük való jó bánásmódot és szeretetet. A mibe nem is szükkölködtek. Most miután e nemesfajú lovakat eléggé ismerjük, folytassuk tovább elbeszélésünket.

A csengettyük hangja mind közelebb hallatszott. A utasok már az erdőn vezető utnak a felét megtehették, a mikor a lovak egyszerre csak nyugtalankodni kezdtek. A gazda fel állott a számba és figyelmesen nézett mindenfelé, de semmit sem látott s ismét hátradőlve a számba, meghagyta a kocsisnak, hogy hajtson tovább. Alig mentek vagy 50—60 lépésnyire, a mikor a lovak még jobban kezdtek nyugtalankodni, s egyszerre csak megállottak. A gazda most aggodva figyelt és halgatott néhány perczig, s nem eredmény nélkül, mert egy távolról hangzó ordítást hallott. Ezt követte több és ismét több, és mind jobban-jobban voltak hallhatók az ordítások, a mi azt jelentette, hogy mind jobban-jobban közelednek az úthoz. A gazda mindjárt tisztában volt a helyzettel, tudta jól, hogy nehéz harcra lesz, de azért nem csüggedt, hanem elszántan várta be a már-már következő veszélyt. A kocsis tanácsára levették a lovakról a csengettyüket, s zajtalanul tovább mentek. Körülbelül az útnak két-harmad részét tették meg, a mikor az előbb hallott ordítás már egész közel hallatszott, s néhány percz múlva négy vadállat jelentkezett az erdő szélén, vagy 50—60 lépés távolban. A gazda mindjárt tudta, hogy farkasokkal van dolga, de csak az ijesztette meg, hogy tudta, hogy éhes farkasokkal kell küzdenie. Nem is csakódott, a mennyiben ezek az erdőben kóborolva nem találtak semmi prédát, s így mikor hallották a csengettyű hangját, egyenesen arra felé rohantak. A lovak erősen nyerítve, de bátran közeledtek a farkasokhoz, ezek pedig az út közepén várták a szánt. Először a lovakra támadtak mind a négyen, de e pillanatban egy jól irányzott lövés, utánna egy második és két farkas csakhamar vértől elborítva, élettelenül került el a földön. Még két lövés dördült el, de ez a kettő nem volt halálos, hanem csak megsebezte a két életben maradt farkast. Ezek most iszonyu dühvel támadtak a lovakra, de ezek is erősen védekeztek patkóikkal, úgy, hogy mikor látta a két vadállat, hogy a lovakkal nem boldogul, megtámadták a gazdát, a ki vadászkesével elfegyverkezve várta be a támadást. Heves küzdelem folyt, de győzni egyik se tudott. A kocsis azonban észrevette, hogy gazdája erősen kimerült s a harcot nem képes sokáig kiállani, a miért is egy tanácsot adott gazdájának, hogy az egyik lovat kös-

sék valamely fához, s ők a másikkal menjenek tovább és ment-
sék meg életüket. A gazda jónak látta a tanácsot, mivel tudta,
hogy másképen nem menekülhet a farkasok karmai közül. Ele-
inte habozott a tervet keresztül vinni, és tovább küzdött, de mi-
kor látta, hogy ereje lankad, rá szánta magát, hogy egyik lo-
vát feledozza csak menekülhessek meg a farkasoktól. De melyiket dobja prédául a farkasoknak? Hiszen mindkettőt végte-
lenül kedvelte. ~~Nem tudta elhatározni magát, de~~ az idő nem en-
gedett sokat gondolkodni. A bátor kocsis egy pillanat alatt ki-
fogta az egyik lovat s egy közeli fához kötötte lazán, azután egy
ugrással a szánon termett s gyorsan tovább hajtott. Az ur pe-
dig könyezve még egy pillantást vetett lovára, amaz (t. i. a ló)
még egy nyerítést hallatott s többé nem látták egymást.

.....

.....

Már kiértek az erdőből, s körülbelül még egy negyedóraí út
volt még hátra, a mikor erős lódobogás volt hallható.

Az úr és a kocsis egyszerre mintegy önkéntelenül hátra
néztek s ~~ime~~ legnagyobb meglepetésükre a farkasoknak prédául
hagyott ló vágatott örületes sebességgel a szán felé. **Cluj**

Mint öröm sugárzott a gazda arcán, a mikor a szeretett
lovát megmentve látta, majd meg-megállva bevárták a már alig
létező lovat. . . . Félórai pihenés után az életmentő ló elfoglalta
régi helyét s tova mentek haza felé, mintha semmi sem történt
volna.

Most nézzük csak mi történt a két farkassal.

A mikor a lovat odakötötték a fához, a két életben maradt,
de megsebesült farkas reá rohant a lóra, de vesztükre, mert a ló
a nagy jég és hó miatt hosszú és hegyes patkoszűekkel volt
ellátva s ezekkel az amúgy is gyenge, vérvesztett farkasokat né-
hány ütessel elszedítette. Azután pedig egy erős rángatással el-
szakította a lazán kötött kötelet és gazdája után sietett.

Csak másnap tudta ezt a gazda egy utastól, a ki szem-
tanuja volt az erős küzdelemnek.

. . . . Elképzelhetjük, hogy a gazda, a ki ezelőtt is kedvelte
lovát, mennyire kedvelhette most, a mikor életmentőjét látta
bennre. De azért a másikat is nagyon kedvelte, hisz nélküle is
elveszett volna.

Ezen esetből megtanulta, hogy az állatokat kímélni kell és
nem kínozni, mint manapság is sokan tesznek. És valahányszor

látott valakit, a ki az állatokat kinozta, mindig korholta és figyelmeztette, hogy nem szabad rosszul bánni az állatokkal, mert nem lehet tudni, mikor lehetnek azok hasznunkra.

Állatvédelem és állatvilág.

Kitünő mondások az állatvédelemről.

Nem tökéletes civilizáció az, mely Istennek néma és tehetetlen teremtményeit kizárja az emberek könyörületéből.

Viktoria, angol királynő.

Sok kegyetlenséget követnek el az állatokon. Ez ellen tenni s a könyörületességet kelteni kell. Gyermekeimre akkép iparkodom hatni, hogy érző szívüket az állatokkal szemben is megőrizték. Mi a királyi ház tagjai egytől-egyig hivei vagyunk az állatvédelemnek. En is azon nézetben vagyok, hogy az, aki állatokat kinoz, nem jó ember s nem fog visszariadni embertársai ellen irányuló büntetektől sem.

Károly Lajos főherceg,
a bécsi egyesület védnöke.

Irgalmatlanság és kegyetlenség az állatokkal szemben a szívet megkövítik, a lelket elvadítják és kegyetlenséget, irgalmatlanságot szülnék az emberekkel szemben is.

Dr. Schreiber Frigyes, érsek.

Jó és nemes emberre nézve nem csak a felebarátja iránti szeretet szent kötelesség, hanem a könyörület oktalan teremtmények iránt is.

Newton.

A műveltség alsóbb fokán levő népek legjellegzőbb bűne az állatok iránti kegyetlenség. Amely népnél ez feltalálható, annál ezt biztos jelül tekinthetjük a tudatlanság s durvaságnak; amely tulajdonságokat még a pompa, a „nemesség“ külső jele sem palástolhatnak el. Az állatok iránti kegyetlenség megkeményíti a szívet az emberek iránt s a valódi műveltséggel össze nem fér.

Humboldt Sándor.

Az élő lények iránti határtalan részvét a jó erkölcs legszilárdabb és legcsalhatatlanabb biztosítéka.

Schopenhauer.

A könyörület nem erőltetett érzelem; égi adomány az, mint az enyhe eső, mely a magasból hull alá a földre és kétszeresen áldásos: áldja adóját és áldást hoz mindarra, ki benne részesül.

Shakespeare.

Mindig szolgálunk az emberiségnek, ha tesszük azt, mi
em b e r s é g e s ! *Goethe.*

Kössetek barátságot az állatokkal; teremőjük akarata,
hogy az ember szeresse őket! *Lamartine.*

Szent cselekmény az elnagyott állotokat azon kinok ellen
védeni, melyeket róluk elháríthatunk! *Zola Emil.*

Az állatok kinzása ellen fellépünk épp úgy kötelességünk,
mint az embercsemetét minden bajtól óvnunk.

özv. gróf Károlyi Alajosné.

A ki valamely érző lénynek szenvedését közömbösen tudja
nézni, annak lelke kész talaj a gyilkosság gondolatának megter-
mésére; csak az kell, hogy a szenvedély szele a magot oda vi-
gye. *Gr. Apponyi Albert.*

Annak a nemzetnek gyujtanám a miveltség pálmaágát, a
mely nem éri be többé azzal, hogy gyöngye, védtelen embertár-
sát oltalmazza, a nyomorgót felsegíti, az elhagyottat keblére öleli
hanem kiterjeszti jóindulatát, védelmét és gyámolítását a nálánál
alsóbbrendű, de mégis csak élő lényekre, az állatokra is.

Herman Ottó

Az állatok kimelésére és védésére szoktassuk a *gyermeket* ;
s majd erkölcsi finomodásának elemét találja meg abban az *ember*.

Királyi Pál.

Az állatok kinzása és a gonosztevők által elkövetett gyil-
kosságok között, ha keressük, mindig feltaláljuk az összefüggést.

Kodolányi Antal.

A ki az állattal kegyetlen, nem lehet emberséges ember.

Ponori Thewreok Emil.

Csak aki az emberszeretet erényével bír, képes részvételet
érezni az állatok iránt is. Mert a ki kegyetlen tud lenni a véd-
telen állathoz, annál embertársai is hasztalan keresnének könyö-
rületet.

B. Büttner Lina.

Ha az állatok védelmét czélozzuk, közvetve az emberek
nemesítését érjük el.

Hauszmann Alajosné.

A czélszerű állatgondozás a legjobb állatvédelem.

Monostori Károly.

A gólya, mint házibarát. A gólyák tudvalevőleg ősszel, eluta-
zásuk előtt nagy gyülekezetet szoktak tartani, melynél legtöbbször
nagyon heves szóharcok folynak. Egy megfigyelő azt az észrevételt
teheti ezeknél a gólya-meetingeknél, hogy a résztvevők két táborra
oszolnak és heves kelepelésük arra enged következtetni, hogy

fontos dolgokról van szó. Talán az uti-tervet állapítják meg, vagy kevésbé kedvelt kollegáikat távolítják vagy itélik el. Néha nagy küzdelmek is láthatók, sőt a választó helyen súlyosan sebesült és dőglött gólyák is maradnak olykor-olykor. A múlt év szeptember havában a gólyák már elköltöztek s az egész vidék majdnem madártalan volt. Egy séta alkalmával egy több sebből vérző, nagyon összemarczangolt, de még élő gólyát találtam. Haza vittem magammal, gondosan ápoltam s nagy örömem volt, hogy felgyógyult. Mivel időközben már hideg lett, az istállóban a marhák mellé csináltam neki szalmából helyet, melyet ő aztán fészeknek dolgozott föl. Azóta ő is házi állat, Jancsi a neve, ha hívják megjelenik s kézből eszik. A miat a tavasz közelg, kikivánkozik, különösen esős időben nem lehet megtartani, de azért rendszeresen visszatér. Mikor a gólyák idén visszajöttek s őt a legelőn találták, nagy lármával körülfojták, de azért nem bántották. Futólagos találkozáson kívül semmiképen sem érintkezik rokonaival, idén ősszel sem ment velük és úgy jön-megy a házban, mint egy elkényeztetett gyerek. Fiam, ki őt játszópajtásnak nézi, gyakran csavargónak nevezi, ha tulságosan elmarad. Ilyenkor a legnagyobb mulatságunkra elvonul Jancsi duzzogva fészkébe és még sokáig kelepel előttünk érthetetlen nyelven, vagy mentegeti magát, vagy talán veszekszik. De haragja nem tart soká. Egy darab cukor — mert Jancsi nagyon torkos — teljesen elég kibékítéséhez. Jancsi közkedvelt egyéniség, ő a mi házi barátunk a szó szoros értelmében.

K. S.

Az időjósítás a néphitben. Hanusz István a *Ethnographia* új füzetében az időjósításról írva, a többi közt a következő érdekes adatokat sorolja elő a néphit köréből:

A nép a természet jelenségeiből gyakran következtet az időjárásra. Az állatok országából vett esőjósatai: Alant jár a fecske. — Álmos a cica. — Beszél a leveli béka. — Bogaras a jószág. — Csip a bolha. — Dühöse a méhek. — Fiekádozik a disznó. — Fürdik a baromfi, veréb. — Fűrész a gyöngytyúk. — Majd megesznek a legyek. — Mosdik a macska. — Nyüzsög a hangya. — Orrít a szamár. — Rikoltoz a páva. — Sokat szól a kakas. — Vackába vonul a pók. — Esőt érez a macska, ha erősen mosdik; ha télen a tűzhöz fordul, mikor tisztálkodik, erős hideg lesz; ha az ajtó felé néz és úgy mosakodik, enyhe időt sejt. De viszonyt szép idő jön, ha kerítésre száll a páva; vigan futkos hátióján a pók.

Saját szervezetéből jöso! esőt a gazda, mikor így szól: Fáj a tyukszemem. — Halottal álmodtam. — Majd leragad a szemem. — Száraz a tenyerem. — Viszket a fülem Élettelen tárgyak viselkedéséből következtet a magyar nép és vár esőre, ha tapasztalja, hogy Ledagadt a hordó akonája. — Feszül a ládafia. — Foltosodik a kövezet. — Izzad a só. — Kasza, kapa feketedik. — Kemény a harangkötél. — Lányul a bőrke-szalonna. — Leccsap a füst. — Megcsurran az ablak. — Megereszkedik a húr. — Megszorul a csutara feje. — Messze hallik a harangszó. — Nagyon dübörög a vasutvonat. — Nem látszik a hegy. — Nem sok az esti csillag. — Pipál a hegy. — Udvara van a holdnak. — Usznak a bárányfeihók. Mikor a Tisza fölött a karakatna (Graculus) a nép nyelvén Károly katona madarak nagy számban jelennek meg melyeket «fekete kereszt»-eknek néz a tiszamenti magyar, azt jósolja, hogy harca lesz a vizekkel; mert amint a sáska döghalált, a söprös csillag (üstökös) háborút jelez neki előre: azonképen a karakatna-madár csoportosulása Tisza-áradást. Alsó-Fehérvármegyében a Maros jobboldját szegélyező nyugoti havasok hegycsoportja égbetörő kupjai között mindenik falu népének megvan a maga időjós hegye, mely ha füstöl vagy pipáz a szerint rendezi be dolgát a gazda.

A mostoha-anya. Egy erdésztlől a következő megható történetet hallottam. Egy macskának három kis cziczája született. A macska-anyát valami baleset érthette, mert a cziczák születése után két napra eltűnt. Vagy megette a rókáknak szánt mérges húst, vagy agyon lötték, szóval a kis cziczák árván maradtak. Hű kopóm azonban pártfogásába vette, saját kosarába rakta a két napos apróságokat, sőt szoptatta is őket, előzőleg vettük el tőle fiait. Megható látvány, mennyire vigyázott rájuk. Nélküle valószínűleg elpusztultak volna valamennyien. A kutya felnevelte őket s hágykorukban is a legjobb egyetértésben éltek.

P. E.

Jrodalom.

Állatvédelem vallás erkölcsi és gazdasági szempontból:
 Irta Pákozdy László. — Nyomatott Hódmezővásárhelyen 1908.
 Egy kis füzet áll előttünk, amelyet sok jóakarattal az állat-

védelem nemes eszméitől áthatva irt meg szerzője. — Bár korunk jelszava a humanitás, mégis azt találjuk, hogy az állatvédelem terén vajmi kevés történik. — A közönyt megtörni, az állatok iránti szeretet felébreszteni; az állatvédelem nemes eszméjét mint a vallásból, a hitből kifolyó kötelességet magunkénak ismerni óhajtja a mű írója. Mig a kis füzet első része a bibliából és a korából kivett idézetekkel iparkodik azt bizonyítgatni, hogy már ősidőktől kezdve az állatvédelem terén még a vallás alapítók is jó példával jártak elől, addig a második rész felöleli mindazt, amit a szerző az állatokkal való okszerűtlen s részben durva bánásmód és tényleges állatkinzás terén tapasztalt. Alaposak megfigyelései, stílusa egyszerű és olvasmánynak annyira érdekes, hogy mindenkinek, ki szereti az állatokat, melegen ajánljuk elolvasásra.

Tartalmából kitűnik az is, hogy különösen az alföldön, rendszeresen divó állatkinzások leküzdésére a hódmezővásárhelyi gazdasági egyesület kebelében külön állatvédelmi szakosztály alakult.

Példáját talán az ország többi gazdasági egyesületei is követni fogják. Függetlenül a kis füzetben felsorolva találjuk az állatkinzások különböző eseteit s a hódmezővásárhelyi gazdasági egyesület állatvédelmi ügyosztályának rendszabályait.

Ezen kis füzet a nevezett egyesület kiadásában jelent meg s kívánatra minden érdeklődőnek ingyen megküldi az Országos Állatvédő Egyesület. (Budapest, VII. Nefelejts-u. 14.)

Jaskó Géza.

1902-re tagsági díjukat folytatólag befizették.

Özv. Aubin Károlyné Kolozsv. 2 K. | Czigler Ignác Kassa..... 2 K.

1903-ra tagsági díjukat befizették.

Kolozsvárt:

Gróf Esterházy Miguel 2 K.
Scharschmidt Györgyné 2 K.

Vidékről:

Br. Apor Istvánné Abosfalva 2 K.
Dr. Gr. Kuun Géza M.-Némethi 2 K.

Virányi István,
az egylet pénztárosa.